

התנן הלכות עירובי תחומין תד"ה

שהיה למטה מ' מפחים¹⁰ אלא שכל הספינה נחשבת לו כד' אמות¹¹ כמו שיתבאר בס' ת"ה¹² ואצ"ל אם יצא פעם אחד ליבשה ממש משחשבה¹³.

ומכל מקום אם הוא בענין שמוטר לו לצאת מן הספינה לנמל וליבנה לעיר כגון שהגשמים יורדים עליו או שהחמה זורחת עליו¹⁴ ומצערתו¹⁵ או שצריך לנקבו ואין לו מקום צנוע עד שיכנס לעיר שמוטר לו ליבנה¹⁶ כמו שיתבאר בס' ת"ה¹⁷ הרי כל העיר לו כד' אמות אם היא מוקפת מחיצות לדירה ומהלך את כולה כיון שנכנס לתוכה ברשות והוא הדין אם נכנס כאונס כגון שרחפוחו נכרים לתוך העיר¹⁸ ואצ"ל אם נכנסה הספינה עצמה לתוך העיר¹⁹ שהיא חשובה כד' אמות אם מוקפת לדירה.

במה דברים אמורים כשהפליגה חוץ לתחום מהמקום שהיתה שם למטה מ' מפחים אבל אם עדיין לא הפליגה מאותו מקום אלפים ונכנסה לעיר וכלתה מדתו בחצי העיר אסור להלך יותר מחצי אף על פי שנכנס לה ברשות לפי שאין העיר נחשבת כד' אמות אלא ליוצא חוץ לתחום אבל לא למי שמודד אלפים ממקום שבתו²⁰ כמו שנתבאר בס' ת"ה²¹:

ד' הבא בשבת מחוץ לתחום מותר לילך ביו"ט שלאחריו חוץ לד' אמות מפני ששתי קדושות הן²² ואין בזה איסור הכנה משבת ליו"ט במה שמהלך כאן ביו"ט יותר מד' אמות ע"י שכבר קנה כאן שבתה בשבת הואיל ובשעת קנייתו שבתה כאן בשבת לא אמר כלום²³:

ת"ה דין היוצא חוץ לתחום וכו' ט' סעיפים:

א' מי שיצא חוץ לתחום אפילו אמה אחת לא יכנס²⁴ להיות כבני העיר ואין לו אלא ד' אמות²⁵ מעמידת רגליו לכל רוח²⁶ (שירצה²⁷) כמו שנתבאר בס' שצ"ו ואע"פ שתחום זה של ד' אמות שנתנו לו החכמים כשיצא חוץ לתחום הוא מובלע בתוך תחום אלפים שיצא ממנו אין הבלעת תחומים אלו מועלת לומר כיון שנכנס ברשות בתוך תחום שיצא ממנו שיהיה כאלו לא יצא ממנו כלל אלא א"כ יצא ממנו ברשות²⁸ כגון להציל נפשות כמו שיתבאר בס' ת"ה²⁹ והוא הדין אם יצא שלא לדעתו כגון שהוציאוהו נכרים או איזה

ת"ה ס"ו.
ל' ת"ה ס"ק ה.
לו לענין הקיפתו נכרים, ושעם המובא שם מרש"י מב, א.
ד"ה מהלך – הוא גם כן. וראה גם לעיל ס"ה י.
ל' ראה מור ושילע ס"ה תמ"א. לעיל ס"ה רמח ס"ו.
ל' הנהגות אשכנז פ"ג ס"ה ז. מאור זרוע ח"ב ס"ה קל"ג.
שבילי הלקט ס"ה ק"א. מ"א ס"ק ה. ובלעיל ס"ה ת"ה ריש ס"א דמעיל אפילו לא אמר כלום.

סימן ת"ה

- א' מושנה נב', ב' מור ושילע ס"א.
- ב' מור ושילע שם.
- ג' כריעה ח"ב דלעיל ס"ה שצו ס"ב.
- ד' כריעה ח"א דלעיל שם.
- ה' אג"י ת"ה, א. וראה רש"י שם ד"ה דכר מצוה.
- ו' סעיף א.

כ"ה משמעות רמ"א. מ"א ס"ק ד' וסוף ס"ק ה. וראה גם לעיל ס"ה שכה ס"א.
כ"ו מ"א ס"ק ב'.
כ"ז סעיף ג'.
כ"ח שילת רשב"ש ס"ה ת"ה. הובא בבבא בת"ה ס"ה ת"ה. מ"א סוף ס"ק ג'.
כ"ט אור זרוע ח"ב ס"ה ג' רמ"א.
ל' ע"י דרכי חשה ס"ה ת"ה. וע"י גמרא מג, סעי"ב שד"ח ב' צעור וצ"ע, ראה מ"ב ועינים.
ל"א אור זרוע שם בשם רבינו אפרים, ובס"י קמא. הנהגות אשכנז פ"ד סוף ס"א. רמ"א.
ל"ב סעיף א' (לענין צורך לנקבו) וסעיף ג' (לענין נשמים והמטה).
ל"ג תשובת הרמב"ם סוף ס"ה ש"ה. מהדרי"ל ח"ג עירובי הצרות (ס"ה). מ"א ס"ק ה. וראה גם דרכי משה.
ל"ד אור זרוע ח"ב ס"ה ו' משם רבינו יואל. מהדרי"ל רמז ת"א. הנהגות אשכנז פ"ד ס"ה א. ד"ח ס"ה ת"ה. וכה' לקמן ס"ה

הלכות עירוני תחומין תה תתנא

אונס אחר מועלת הבלעת תחומין אלוו' שיהיה כאלו לא יצא מתחומו מעולם ויש לו אלפים לכל רוח מהמקום ששבת בו:

ב היתה רגלו אחת תוך התחום ורגלו אחת חוץ לתחום יכנס להיות כבני עירו" שבין שאין חוץ לתחום אלא רגלו אחת עדיין רובו בתוך התחום¹:

ג מי שקדש עליו היום והוא חוץ לתחום העיר אפילו אמה אחת לא יכנס² להיות כבני העיר ואינו מהלך אלא אלפים אמה לכל רוח ממקום שקדש עליו היום³ (ויכול להלך בעיר ג' אמות⁴ שהרי יש לו אלפים חוץ מד' אמות שהן מקום שבינתו כמו שנתבאר בסיומן שצ"י⁵) עיין לקמן בס"י ת"ח⁶:

ד מי שהפליגה ספנתו בים מהלך את כולה הואיל ושבת באויר מחיצות ואם נפחת דפני האספה בשבת אם היא מהלכת מהלך את כולה ואם היא עומדת אינו מהלך בה אלא ד' אמות ואם כראשה אין לה מחיצות עשרה ויש בקרקעיתה לחקוק ולהשלימה לעשרה מהלך את כולה⁷:

מי שיצא חוץ לתחום שלא לדעת מותר לעשות לו מחיצה של בני אדם⁸ שעורבו לאותו רוח⁹ ויכולים לילך שם ויעשה סביבו כמו מחיצה ויכנס ביניהם (עד תוך התחום או עד פחות מד' אמות לתוך התחום שמשם יכול לילך גם בלא מחיצה לתוך התחום¹⁰) וכיון שנכנס תוך התחום ברשות מפני שכל ההיקף שתוך המחיצה נעשה לו כד' אמות הרי זה כאלו לא יצא כלל מתחומו כיון שיצא שלא לדעת¹¹ והוא שלא ידעו אותם שנעשית מהם המחיצה שלשם כך נקרא¹² כמו שנתבאר בס"י שם¹³.

ואפילו אם ההיקף שבתוך מחיצה זו הוא יותר מאלפים אמה נחשב כולו כד' אמות לזה שיצא חוץ לתחום¹⁴ אע"פ שאינו נחשב כד' אמות למי שלא יצא חוץ לתחום הואיל ונעשית המחיצה בשבת כמו שנתבאר בס"י ת"ג (ע"ש המעמ' ¹⁵).

אבל אם יצא חוץ לתחום לדעת אסור לילך¹⁶ אפילו בתוך מחיצה¹⁷ ויותר מד' אמות כמו שיתבאר¹⁸:

ה מי שהוציא אורו נכרים חוץ לתחום או שיצא מעצמו ע"י שאחותו רוח רעה¹⁹ ונמרפה דעתו²⁰ או שיצא ע"י שאר כל אונס²¹ או ששגג ויצא²² אין לו אלא ד' אמות החזירוהו

יח רבא נד, רע"א (דחלכה כרבי אליעזר באונס, ודלקמן ס"ד). ראבי"ד הל' שבת פכ"ז ה"א. רש"י במשנה נב, א ר"ה מי שיצא. בעל המאור סוף פ"ד ר"ה ודא רתנן מי שיצא. ת"א ס"ק א.
ח ר' חנינא נב, ב כלישנא בתרא. מור וש"ע ס"ב.
ט ברייתא נב, ב רש"י שם ר"ה שרובו.
י משנה נב, ב בת"ק. מור וש"ע ס"ז.
יא מור וש"ע שם.
יב אב בעיבורה של עיר, לרעה ב' הרעיל סי' שצח ס"ז.
יג סעף א.
יד סעף ה' בעיבור א' הגיע לריתו. וראה ש"ע שם ס"א. לעיל סי' תד סוף ס"ג (שאנפ"י שנכנס ברשות אין העיר נחשבת לו כד' אמות).
טו קטע זה מיותר, ונתבאר לקמן ס"ז (הוא לשון הש"ע ס"ז ותוכן דברי רמ"א שם). וראה קונטרס השלחן א"ך נשרבבו שורות אלו בדפוס ראשון לטאן.
טז רב נתמן נג, ב. מור וש"ע ס"ד.
יז רש"י שם ר"ה ברמלו. מור וש"ע שם.

יח רבא נד, רע"א. רש"י שם נג, סע"ב - מד, רע"א. תוספת שבת ס"ק ה. ודלקעיל סוף ס"א.
יט כדלקמן ס"ה וש"ע.
כ גמרא נד, ב. מור וש"ע שם.
כא סעף ד.
כב רש"י מב, א ד"ה מתלך. (דמנ"ס) (ראבי"ד) הל' שבת פכ"ז ה"ד. מ"ם שם כשם הרשב"א (עבודת הקדש שער ה' ס"א). ת"א ס"ב.
כג המובא ברש"י המצוין שם. ב (משכתהו שמעתא). רא"ש נד משמעות הגמרא נג, ב (משכתהו שמעתא). רא"ש פ"ד ס"ד. מור וש"ע שם.
כה מ"א ס"ק ה.
כו סעף ג, כשנכנס לעיר אחרת.
כז חשנה נא, ב. מור וש"ע ס"ה.
כח רש"י שם ד"ה או רה רעה.
כט מור וש"ע שם.
ל רמב"ם הל' שבת פכ"ז ה"ב. ש"ע שם.

התנב הלכות עירוני תחומין תה

לתוך התחום כאלו לא יצא והרי כל העיר לו כד' אמות כבתחלה והוצה לה אלפים אמה לכל רוח²⁸ אבל אם חזר לדעת לתוך התחום אין לו אלא ד' אמות וכן אם אפילו חזר שלא לדעת אלא שיצא לדעת²⁷.

ומכל מקום אם חזר לעירו כל העיר חשובה לו כד' אמות²⁷ אם היא מוקפת מחיצות לדירה²⁷ ואפילו אם יצא לדעת וחזר לדעת הואיל ושבת באייר מחצותה אלא שאסור לצאת חוצה לה²⁷:

ז כמה דברים אמורים כשהזר לעיר ששבת בה אבל בעיר אחרת אין לו אלא ד' אמות²⁷ אפילו מוקפת מחיצות לדירה²⁷ ואפילו בחצר או בבית²⁷ אין לו אלא ד' אמות ואין כולו נחשב לו כד' אמות הואיל ולא שבת באייר מחיצות אלו²⁷.

כמה דברים אמורים כשיצא חוץ לתחום לדעת או שנכנס לדעת²⁸ בעיר וזו²⁸ או בבית זה שהן חוץ לה' אמות²⁸ שנתנו לו חכמים אבל הוציאנהו נכרים חוץ לתחום ונתנהו הם בעיר²⁸ המוקפת²⁸ לדירה²⁸ או בריר או בסהר²⁸ או כמעה (שהיא לדירה²⁸ או שאין בה יותר מבית סאתים) או שנאנס בשאר אונס²⁸ לצאת חוץ לתחום וליכנס לאחד ממקומות אלו או ששנג²⁸ ויצא חוץ לתחום ונכנס לאחד מאלו ונוכר והוא בתוכו מהלך את כולו שכולו נחשב לו כד' אמות הואיל ומוקף מחיצות לדירה²⁸ אף על פי שלא שבת באיירו כיון שהוא אנוס:

ז וכן מי שבא בספינה בשבת ונכנסה הספינה לתוך עיר המוקפת לדירה מהלך את כולה²⁸ ואין זה כיצא לדעת כיון שהיה כבר בספינה מבעוד יום שהיא שעת היתר לצאת חוץ לתחום ובשבת הוציאנהו הספינה חוץ לתחום והוא לא עשה כלום²⁸ אבל אם לא נכנסה לעיר המוקפת [ל]דירה אסור לצאת מהספינה²⁸ אם היתה במקום למטה מ' טפחים משכונם השבת והפליגה מאותו מקום יותר מאלפים²⁸ כמו שנבאר בס' ת"ר²⁸. כמה דברים אמורים כשהיה בספינה מבעוד יום (ולא יצא ממנה ליבשה משכונם השבת

מד רש"י שם ד"ה לעיר אחרת. מור וש"ע שם. מ"א ס"ק ג.
מה תוס' נו, ב ד"ה רבולה. רא"ש פ"ד ל"י. ש"ע שם. וכדלעיל ס' תא סוף ס"א.
מו שהן מוקפת לדירה, כדלעיל ס' שנה ס"ה וש"נ.
מז כדלעיל ס' שנה ס"ה וש"נ.
מח ראה לעיל ס' תד ס"ג שכן הוא כשנצטער משכונם או חמה או נקיים בו עד שנכנס לאחד מאלו.
מט ברייתא שם (שנגני, לענין פירות). רמב"ם הל' שבת פ"ב ה"ב. ש"ע שם.
נ רש"י במשנה שם ד"ה מהלך.
נא מודקי רמז תקא בשם רבינו יואל. הובא בב"י סוף סימן תד. אורחות ח"ב סי' ג. הגהות אשרי פ"ד ס"א. דרכי משה סי' תו. מ"א ס"ק ג. וכו' לעיל סי' תד ס"ג.
נב רשב"ם בתוס' מג, א ד"ה הלכה (רמב"ם מותר לתחלה. אלא שבוד לא קי"ל כמותה לעיל סי' רמח ס"ה וק"א שם ס"ק ג). ראה לעיל שם שמועם זה מותר ללך חוץ לתחום אם נכנס לספינה ג' ימים לפני השבת. ושם ס"ט. שמועם זה וירדת גם מידת לשוט בשבת.
נד רמ"א ומ"א סי' תד (ס"ק ד וסוף ס"ק ה).
נה סעף ג.

לא משנה רש"י שם. מור וש"ע שם. וראה גם לקמן ס"ט בפרות שיצאו וחזרו.
לב רב נחמן אבי שמואל שם. וגמרא שם מריקא ודמתניתין. מור וש"ע ס"ד וס"ה.
לג מהר"ם מירומנטור כפסקי עירובין סי' פג. רא"ש פ"ד ס"א. מור וש"ע ס"ד. וראה גם לקמן סי' תו סוף ס"א.
לד רמ"א ס"ה (ובלקמן ס"ו בנתנהו למקום המוקף מחיצות).
לה מ"א ס"ק יג.
לו מ"א ס"ק יב.
לז רמב"ם הל' שבת פ"ב ה"ג (דיר וסדר). מ"מ שם בשם רמב"ם ש"ע ס"ו.
לח הגהות אשרי פ"ה ס"ג ד"ה ואם עכב.
לט למוש ס"ו. מ"א ס"ק א. מ"א ס"ק ג.
מ כ"ח בשריט ס"ו (שנאנס כי יצא כי ונכנס כי ונוכר והוא בתוכו). וכו' בפר' גמרים א"א ס"ק יב.
מא ע"י קכח.
מב משא"כ כשהלך מחד' אמות מובלעים בעיר או בית זה. וכדלעיל ס"א ומ"ד (במסגר) שבוה מעולת הבלעת תחומין.
מג במשנה שם כר"ן גמליאל. מור וש"ע שם.

הלכות עירובי תחומין תה תחגג

או שיצא ממנה במקום שלא היה אפשר לו להשאר שמה עד למוצאי שבת שהספינה של נגרים ולא ימתנו עליו והוצרך להזור לספינה שזוהו אנוס הוא בחזירתו לספינה⁹¹ וביציאתו בה חוץ לתחום מאותו מקום) אבל אלו שקונים שביטה בספינה⁹² ויוצאים ממנה לכתיהם ללון ולמחר נכנסים לספינה ומפליגים הרי זה כיוצא לדעת⁹³ ואם נכנס לעיר המוקפת אינה חשובה לו כד' אמות כיון שלא שבת באויר מחיצותיה ואסור לצאת מספינה לעיר⁹⁴ אף אם לא היתה לעולם למטה מי' טפחים לפי שאף את"ל שאין תחומים למעלה מי' טפחים ולא קנה שביטה בין השמשות כשהיה בספינה מכל מקום הרי קנה שביטה אחר כך בביתו⁹⁵.

אבל מכל מקום הספינה כולה נחשבת לו כד' אמות אפילו אם היתה מהלכת הכל למטה מי' טפחים⁹⁶ ויכול להלך ככולה אף לאחר שהפליגה חוץ לתחום הואיל ושבת באויר מחיצותיה⁹⁷ אבל אסור לצאת מספינה לספינה⁹⁸ ומכל מקום יכול ליכנס לספינה קטנה לעשות צרכיו ולהזור לספינה גדולה⁹⁹ כמו שיתבאר בס' ת"י.

ואם נפתחו דפני הספינה כשבת ואינן נבדחים¹⁰⁰ טפחים אינו מהלך בה יותר מד' אמות¹⁰¹ ואפילו אם לא יצא ממנה משנכנס השבת אלא שהיתה במקום אחד למטה מי' טפחים משנכנס השבת והפליגה מאותו מקום יותר מאלפים שכיון שאין לה מחיצות אין כולה כד' אמות¹⁰².

(ואפילו במקום שהיא עומדת למעלה מי' טפחים אינו מהלך בה יותר מד' אמות שלא אמרו אין תחומין למעלה מעשרה אלא בהילוך הספינה על פני המים שהוא דומה לקפיצה באויר ואינו קורא הילוך כמו שנתבאר בס' ת"י¹⁰³ אבל הילוך האדם בתוך הספינה הילוך הוא כמו המהלך בארץ¹⁰⁴.)

במה דברים אמורים כשהיא עומדת אבל כשהיא מהלכת מהלך את כולה ככל ענין¹⁰⁵

91 ונותר, כמבואר בתשובת הרמב"ם סוס"י שם.
92 ע"י שיטתו בספינה כל בין השמשות, כדלעיל סי' רמח ס"ט.

נח שיע' ס"ו (שמותר רק משנכנס שבת באויר מחיצות). ר"ן (שבת י"ג, כ"ד) הלפ"ך, דהוי לדעתו. הובא בב"י סי' רחח ד"ה ג"ש רבינו במס' ב"מ (פ"י קנב). הובא בד"מ שם ס"א ב. וז"ה בהג"א (פ"ד ס"ג ד"ה אי אפשר) גבי נפתחו כ"ו (רבינו ג' מעיל לקנות שביטה. וא"כ צריך לומר שגם לפניו שם ר"ה ואם עבר ונכנס כשבת לא שריע בר"ה וסתר) דמיידי בכ"ה"ג (שנכנס לפניו בין השמשות וקנה שביטה) דאליכ הרי מבורר שם לעיל בהג"א (ר"ה ר"י אופר) מאור זרוע בשם אביו דאין לו אלא ד' אמות (אפילו בספינה, ולא קנה שביטה). ומ"ש המ"א (מ"ק ס"ק ז שגם ככה"ג הנה ל"ה כיוצא שלא לדעת) הוא הי"פ השורע וד"ק יצ"ג. וכן הקשה בא"ה רב"ה ס"ק ג' תוספת שבת ס"ק י' אטארי מר"ב ס"ק א.

נט דהוה אשירי פ"ד ס"ג ד"ה ר"ה ואם עבר, מ"א ס"ק ג' וז"ה לעיל סי' רמח ס"א.

ס וכלעיל סי' תר ס"ג כיוצא פנים אחת ליבשה משחשבה (והוי לספינה, וז"ל).

סא מ"א סי' תד ס"ק ב.

סב רב"ב, ב. ש"ע ס"ז, וכלעיל סי' מה שבשבת באויר מחיצותיה נחשבת כד' אמות אפילו יצא לדעת. וכלעיל

ס' ששכ ס"ט רספיה חשובה מוקפת לידה.

סג גמרא מב, ס"ב.

סד ראב"ן הובא במ"א שם.

סה הגהות אשרי שם ר"ה אי אפשר מהגמרא מב, ס"ב. ש"ע שם.

סו כ"ח בגמרא דקאי אמתניתין דמיידי בהג"א (שלא יצאו ממנה משנכנס השבת). וז"ה באור ורוע ח"ב סי' ג. וראה מ"ב יצ"ג.

סז מ"ק סע"א א.

סח כ"ח משלשן תר"ן שם ור"ב"ש שם שבב"י ד"ה סי' תמיח שם. ומסתמת הגהות אשרי שם מאור זרוע בשם אביו. וכ"מ בשו"ע שם. דהא גמירא שאין סתם ספינה מהלכת למטה מעשרה כדאיתא בשבת דף (קא) [ק, ב] ובפרט יותר מדי אמות בקפיצה (ראה רש"י שם ד"ה נשתי, שאם חמיר ליקך ותשכן לארץ, וכאן מיידי שכלל פסיעה של ארס הלכת הספינה ר' אמות). וכל כה"ג הוה ליה לפרש. אלא ודאי סבירא ליהו (לפסקים) ה"ל שאומרים) דלא כמשמעות התוס' דף מג ד"ה האי (ברעת ר' יוצא, דמותר למעלה מי' מעקרא ר"מ) (הירושב"א גמ', ב. ד"ה בחד בבבא) שבב"י שם. וראה זכרון יוסף את ר"ה.

סט ב"י מהגמרא שם. ש"ע שם.

הלכות עירוני תחומין תה

מפני שמרם שיסיק להלך (ד' אמות) אפילו פסיעה אחת נוטלתו הספינה מד' אמות אלו ומנחתו בד' אמות אחרות על כרחו ויש לו שם ד' אמות אחרות כמו מי שהוציא אווה נכרים מד' אמות ונתנהו בד' אמות אחרות שיש לו שם ד' אמות וכן מאותו ד' אמות לד' אמות אחרות וכן לעולם²⁷.

ואם באמצעה יש לה מחיצות עשרה ובראשה אין לה²⁸ כגון שהיא עמוקה באמצעיתה ובראשה היא משופעת והולכת כלפי מעלה קצת כדרך ספינות קטנות אעפ"כ כולה בד' אמות אפילו כשעומדת מפני שכולה רשות היחיד היא שראשה הם בחורי רשות היחיד שנדרונים כרשות היחיד²⁹ כמו שנתבאר בס"י שם³⁰.

ואפילו אם גם באמצעיתה אינה עמוקה עשרה אלא שיש בה לחקוק להשלימה לעשרה³¹ דהיינו עובי הנסרים שבקרקעיתה שיש בה כרי להשלים גובהה לעשרה הרי הם מצטרפים להשלימה³² ונעשית כולה בד' אמות שהרי יש לה מחיצות שהן גבוהות עשרה מחצות שעובי קרקעיתה שמן הצדדים כלפי חוץ מצטרף הוא עם המחיצות אשר עליו (לפי שאף עובי זה שמן הצדדים רואים אותו כאלו עומד כמחיצה על גבי קרקעיתה משום תורת גוד אסיק כמו שנתבאר בס"י שם³³) והרי זה דימה לחצר שקרקעיתה גבוה מחצר אחרת ה' מפתחים וכוהל גבוה ה' מפתחים מפסיק ביניהם ואין כותל זה גבוה ה' מפתחים אלא לחצר הנמוכה אבל להגבוהה אינו גבוה ה' ואעפ"כ היא מחיצה גמורה לשתיהן כמו שנתבאר בס"י שם³⁴ והואל שאף לחצר הגבוהה הוא גבוה ה' מבחוץ ועוד שבין שבקרקעיתה יש כרי לחקוק להשלימה לעשרה אנו רואים כאלו הוא חקוק כי יש מי שאומר³⁵ שבכל מקום אומרים חוקקים להשלים ויש לסמוך על דבריהם לענין תחומין³⁶ שהלכה כדברי המקיל בהם³⁷:

ח אם נכנס לספינה³⁸ על דעת שלא להפליג חוץ לתחום³⁹ ויצאה הספינה חוץ לתחום וחזרה לאחוריה לנמל שהפליגה משם הרי הוא כאלו לא יצא שנעשה כמו שהוציא אווה נכרים חוץ לתחום והחזירוהו לתחומו ואפילו אם נכנס על מנת להפליג אלא שנכנס מכעוד יום ולא יצא⁴⁰ ממנה משנכנס השבת אע"פ שהיתה למטה מ' מפתחים שקנה שם שבייתה מכל מקום אם אח"כ חזרה לתוך תחום המקום שקנה שם שבייתה הרי הוא כאלו לא יצא שבין שנכנס לה מערב שבת הרי זה כיוצא שלא לדעת כמו שנתבאר:

ט פירות שהוציאם חוץ לתחום והחזירם לתחומם אפילו במזיד הרי הם כאלו לא יצאו מה טעם אנוסים הם כיצאתם ובחזרתם⁴¹ והרי כל העיר להם בד' אמות ככתחלה והוצה לה אלפים לכל רוח⁴² אם הוא יו"ט שההוצאה מרשות לרשות מותרת בו ואם הוא שבת מותרים עכ"פ באכילה במקומם⁴³.

ס"י שנה ס"ד.
פ ע"י ש"י שצח ס"ה בהגיה (ולעיל שם ס"ז) שפסק ג"כ כדבי חזיר (במשנה נ, א) לגבי רבנן מהאי טעמא.
 ע"י שם במדרכי רמז תקד ורא"ש פ"ה ס"ג.
מא אור זרוע ח"ב ס"י קמו בשם רשב"ם. דמ"א ס"ה.
מב דמ"א ס"ק ה.
מג במ"א שם "שקנה שבתה". ולפי האמור לעיל היינו חוקא כשלא יצא.
מד רב פ"א זא, ב. מור וש"ע ס"ב.
מה רש"י שם ד"ה פירות. מור וש"ע שם. וברמב"ם ס"ה בחזירוהו לתוך התחום.
מו רש"י שם. ש"ע שם. מ"ז ס"ק ה.

ע רש"י שם ד"ה נוטלתו בשם הר"י רבי שמעון. מ"א ס"ק ח.
עא אור זרוע ח"ב ס"ג. דמ"א ס"ז.
עב דמ"א ס"ק י.
עג סעף ה.
עד אור זרוע שם. דמ"א שם.
עה דמ"א ס"ק יא.
עו סעף א. וראה שם ס"ד דהיינו אפילו יש חלל הרבה תחתיה. וראה מ"מ וציונים.
עז סעף ח.
עח רבי מאיר בברייתא יא, ב.
עט אלה רב ס"ק י. אבל לא לענין צורת הפתח, כרלעיל ס"י שם ס"ב. ולענין מלגול ע"ג הספינה ראה לעיל

הלכות עירוני תחומין תהיתו תתנה

ואפילו לאותו ישראל שהחורים לצרכו אין דינם כשאר דבר הכא מחוץ לתחום שאסור למי שהובא בשבילו¹⁹ הואיל ופירות אלו היו כבר בתחום זה בשבת זו ואפילו המחזור עצמו שעשה איסור אין קונסין אותו שלא יאכלם בשבת²⁰.

(ואינו דומה להמעשר פירות בשבת²¹ שקנסו אותו שלא יאכל מהם²² לפי שע"י עשיית האיסור נתקנו לאכילה שלא היו ראויים כלל מקודם לכן מפני שהם מבל אבל פירות אלו היו ראויים לו כשהיה עמהם חוץ לתחום ולא הועיל לו כלום לאכילתם במה שהחורים לתחומם ואינו נהנה מן האיסור באכילתו אותם²³).

ואינו דומה להמכשל בשבת²⁴ פירות הנאכלים חיים שאסורים מפני שעשה בהם איסור של תורה אבל תחומין הם מדברי סופרים²⁵).

וכל זמן שלא החזירו והם חוץ לתחום אם הוציאם בשוגג מותרים לאכלם²⁶ ואסור למלטלם חוץ מר' אבות²⁷ ואם הוציאם במודר אסורין אפילו למי שלא הוציאם בשבילו²⁸ ואינו דומה לבא מחוץ לתחום ע"י נכרי שמוותר למי שלא הובא בשבילו²⁹ שכיון שנגעשה האיסור ע"י ישראל החמירו יותר לאסור לכל אדם³⁰.

ואעפ"כ מותר למלטלם תוך ר' אבות³¹ ואין להם דין מוקצה אע"פ שאינם ראויים באכילה לשום אדם מישראל כיון שאין איסורן אלא משום קנס לא רצו לקנוס אלא באכילה ולא במלטול³².

תו מי שיצא חוץ לתחום שלא לדעת ובו ג' סעיפים:

א מי שיצא חוץ לתחום שאין לו אלא ר' אמות והוצרך לנקבו יכול לצאת מהן עד שימצא מקום צנוע לפנות שגדול כבוד הבריות³³ ועצה טובה לו שיתקרב לצד תחומו שיצא ממנו שאם לא ימצא מקום צנוע עד תחומו יכול ליכנס ולאחר שנכנס הרי הוא כאלו לא יצא כיון שנכנס ברשות³⁴ אבל אם מצא מקום צנוע קודם לא יכנס אלא יפנה

דעשה איסורא דאורייתא (וראה לעיל סי' רנ"ג ס"ב). וקושטא דמיתתא נקטו הכא דלדידה פשוט הוא דשרי מהיט. אע"ג דאפשר דא"ג בלאו האי טעמא שרי הכא לכ"ע משום דלא נהנה מהאיסור.

צב דלעיל סי' ש"ח ס"א.

צג תוס' שם, לפי מה שנתבאר לעיל בשדה"ג.

צד ברייתא שם כת"ק. מור וש"ע שם.

צה ב"י. ש"ע שם.

צו תוס' שם ר"ה במידה. רא"ש פ"ד סי' כ. מור וריעה דא'

בשר"ע שם. אלה רבת ס"ק פז שכן עיקר.

צא כדלעיל סי' שבה ס"א.

צב תוס' ורא"ש שם. מ"א ס"ק פז (ור"ע כמו המעשר בשבת דלעיל סי' שלט ס"ז).

צג משמעת הטהור.

ק סי' ס"ק פ"ג ו. אלה רבת ס"ק פז. וראה לעיל סי' שבה

ס"א ולקמן סי' תקטו ס"מ. המעם שאין להם דין

מוקצה כשהובא ע"י נכרי.

סימן תו

א רבה שם פ"א, כ. מור וש"ע. וכדלעיל סי' ג מהדריב"ת

ס"א.

ב והדריגו שם. רש"י שם ר"ה ע"ל. מור וש"ע.

פז כדלעיל סי' שבה ס"א (אפילו הובא ע"י נכרי. וכשהובא ע"י ישראל אסור אפילו לאחרים, כדלקמן בהמשך הסעף).

פח תוס' שם ר"ה לא. הובא בהגהות אש"י פ"ד ס"ב.

פח ש"ע שם. מ"א ריש ס"ק ד.

פט כמש"ת מ"א ס"ק ד.

צ כדלעיל סי' שלט ס"ז (שאם הירוש במידה לא יאכל לא

הוא ולא אחרים. וכו' לקמן בהמשך הסעף לענין הובא

במודר מחוץ לתחום).

צא אלה רבת ס"ק יב. וראה גם רמב"ן שם ר"ה שיצאו.

וראה אמרי ישר ס"ז. וד"ש ה"א ס"ק ד (לחלק אם

יש לו פירות אחרים, כמו בבב"ש ב"ח"ט בלי עירוב תבשילין)

אינו ברא"ש (ביתא פ"ב ס"ז) ואינו אלא לפרש"י בביצה

י"ג, ב ר"ה אסורה גבי איסורא דשבת שאני. אבל אין

קו"ל (לקמן סי' תקג ס"ג) כפי' הרשב"א (בש"ת ח"ה

ס"ח) שבב"י טע"י תקג (לחזירי ב"ח"ט ולא בשבת)

כתבואר מסי' תקמ"ז סוף ס"כ"ג (לחזירי ב"ח"ט בכל אופן)

דדוק. והתוס' (עירובין שם) לא הקשו אלא ממשב"ל

דמירוי דחיי לכוס כדאיתא בחולין דף טו, סע"א לרבי

מאיר (שם שהתיר כשנעב בחיי לבוס). והתוס' נקטו ג"כ

לרש"י דרבי מאיר (במודר לא יאכל). ודרבי מאיר אין

איסור בהנשטק ויפה לו כדתיא' בשבת דף ל"ח וראה אסר

במשב"ל פירות שאינן כדלעיל ע"ש בחולין ע"ש אלא משום